

ВСТУП

Ця праця є присвячена князю Костянтину-Василю Острозькому, як постаті, що відіграла важливу роль у справі Берестейської Унії. Як згадує мит. Іларіон в своїй історичній монографії, князі Острозькі були могутніми удільними князями. Вони мали при собі багатотисячні полки козацтва, і це робило їх могутньою силою в Литві і Польщі. Вони займали найвищі посади в державі. До них часто прибували послы від молдавського і кримського хана. Князь Костянтин Острозький є надзвичайно цікавою постаттю з-поміж усіх діячів часів Унії. Завдяки своїм багатствам рід Острозьких був настільки знатним, що князь Костянтин у 1586 р. був кандидатом на короля Польщі й Литви. На перешкоді стало православне (конфесійно) віросповідання, бо віра в католицькій Польщі відігравала першочергову роль.

Багато істориків описуючи його життя і діяльність згадують, що він, незважаючи на вірність традиціям предків, значною мірою переймав західні культурні зразки. Його довге життя випало на часи істотних перемін, які переживали руські землі.

Костянтин-Василь Острозький був активним учасником більшості важливих подій, які відбувалися на Русі у XVI столітті. Можна стверджувати, що він своїм життям поєднав дві епохи в історії руських земель Речі-Посполитої.

Але, на превеликий жаль, історіографія була негативно налаштована до князя Костянтина. Вона, як правило, базувалась на численних легендах, які з'явилися після смерті князя у католицьких колах (у часи його боротьби проти унії чи згодом), таких як: ув'язнення князем сина Януша після його переходу в католицизм; таємничі обставини смерті молодшого сина Олександра, коли той нібито хотів покинути православ'я; жорстоке відношення князя до своєї племінниці Гальшки, та інші.

Однак, джерела не підтверджують ані цих, ані деяких інших переказів, які стосуються життя Костянтина Острозького.

Православні автори, які писали про Костянтина Острозького намагалися ідеалізувати його постать, нагадуючи навіть про його тісні стосунки з протестантами. З іншої сторони, заслуги князя перед православ'ям у Речі-Посполитій не викликають сумнівів.

Через таку кількість міфів і фальшивок, які з'явилися упродовж віків навколо цієї яскравої постаті Речі-Посполитої шістнадцятого століття, досить важко дійти до об'єктивної оцінки життя і діяльності князя Костянтина Острозького.

Наперед хотіли б зазначити, що Берестейська Унія не є першим починанням духовенства Київської Церкви у бажанні відновити єдність з Апостольською Столицею. Їй передували інші ініціативи, такі як: звернення Київського мит. Кипріяна у 1396 році до Царгородського патріарха з проханням провести на Русі Вселенський Собор для досягнення єдності між Сходом і Заходом; на Соборі в Костанці 1418 року мит. Григорій Цимблак висловився про потребу об'єднання; мит. Київський Ісидор від імені Київської Церкви підписав Флорентійську Унію.

Також хочемо наголосити, що самі творці Берестейської Унії зазначили, що вони не творять нічого нового і не діють окремо від інших, а лише відновлюють рішення Флорентійського Собору, на якому весь Християнський Схід прийняв рішення про

з'єднання з Римським Апостольським Престолом.

Актуальність обраної теми роботи зумовлена глибшим пізнанням особистості князя Костянтина Острозького, його життя і діяльності; а також потребою глибшого та детальнішого вивчення внутрішнього життя Київської Церкви до Берестейського періоду.

Мета дипломної праці – проаналізувати життя і діяльність князя Костянтина Острозького у всі періоди його життя, і дослідити його родовід; попри це основною метою нашої праці є показати як наша Київська Церква прагнула і змагалась за святу єдність з Римським Апостольським престолом.

У цій дипломній праці ми використовуємо такі методи: синтез, узагальнення, дослідницький, аналітичний та хронологічно-описовий. Вони дали змогу комплексно та широко опрацювати джерела церковної історії, і дослідити дану тематику.

Об'єкт дослідження – постать князя Костянтина-Василя Острозького, у процесах з'єднання Києво-Галицької Митрополії з Апостольською Столицею (у першому періоді) і протистояння князя проти унії з Римом (у другому періоді).

Предмет дослідження – представити і проаналізувати унійні починання єпископату нашої Київської Церкви.

Дипломна робота має певні хронологічні межі, які окреслюються періодом від середини XIV ст. – до початку XVII ст. бо, саме в XIV ст. є згадка про першого представника династії Острозьких, предка князя Костянтина – Данила Острозького; в кінці XVI ст. відбулась дуже важлива подія для Київської Митрополії – це відновлення сопричастя з Апостольською Столицею; а на самому початку XVII ст. князь Костянтин помер.

Дипломна робота складається із вступу, основної частини, яка складається із двох розділів, висновків, додатку, та списку використаної літератури. Вважаємо що така структура роботи буде сприяти вичерпному розкриттю обраної теми.

У першому розділі розглянемо генеалогічне дерево роду Острозьких (додаток 1) та релігійне життя князя Костянтина. Також згадаємо про погляд князя на відновлення єдності з Римом.

У другому розділі розглянемо події, які відбувались в державі та у внутрішньому житті Київської церкви перед укладенням унії; як відбулось укладання унії в Римі; про Собор в Бересті, і як відбулось проголошення Унії в Україні.

Джерельну базу нашої дипломної роботи становлять такі наукові праці: Томаш Кемпа «Костянтин Василь Острозький. Воевода Київський і маршалок землі Волинської», Хмельницький 2009; мит. Йосиф Сліпий «Історія Вселенської Церкви на Україні. Від Флорентійської до Берестейської Унії (1439-1596)», Рим 1996; д-р Матвій Стахів «Христова Церква в Україні 988-1596», Стрім 1993; Василь Ленцик «Нарис історії Української Церкви», Львів 2003; Борис Гудзяк. Олег Турій «Історичний контекст укладення Берестейської унії і перше поунійне покоління», Львів 1995.

Серед допоміжної літератури слід виокремити такі джерела: Дослідницько-краєзнавчий проект «соціально значущі ініціативи молоді-громади»; Едвард Ліковський «Берестейська Унія (1596)», Жовква 1916; «Могилянські читання 2005», Київ 2006; «Наукові записки Національного університету "Острозька академія", історичні науки», Острог 2011; Борис Гудзяк «Криза і реформа. Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії»; «Корона або спадщина Королівства Руського», Київ 2017; та інші літературні джерела.

Серед електронних джерел хотіли б виокремити наступне: Борис Черкас «Битва під

Оршею. Князь Острозький проти князя Московського» (<https://www.istpravda.com.ua/articles/51efaac21dee8/>).

У додатку до дипломної праці хочемо навести світлину документу «Артикули Берестейської Унії» (додаток 2) та генеалогічне дерево князів Острозьких (додаток 1), також додаємо портрет князя Костянтина-Василя Острозького (додаток 3), портрет Царгородського патріарха Єремії II (додаток 4), та картину «Собор в Бересті» (додаток 5).

Зазначимо, що наша дипломна робота не ставить собі за мету широке висвітлення цієї теми, а радше є спробою висвітлити найголовніші події з життя Київської Церкви, та дослідити генеалогічне дерево князів Острозьких, і коротко запізнатись з життям і діяльністю князя Костянтина Острозького.

ВИСНОВКИ

Наша робота присвячена постаті князя Костянтина-Василя Острозького, дослідженню його генеалогічного дерева та його діяльності. Ми намагались висвітлити його погляди на відновлення сопричастя з Римським Апостольським престолом, та його унійну, а пізніше антиунійну діяльність.

Слід відзначити, що князь Костянтин Острозький був дуже впливовою особою в Речі-Посполитій. Він був воєводою, а пізніше маршалком, і мав численне власне військо. Також ми не можемо не погодитись, що князь намагався вести життя практикуючого християнина, і спочатку дуже ревно бажав з'єднання своєї Церкви з Апостольською Столицею.

У нашій науковій праці нам вдалось простежити родовід князя починаючи від його предка Данила (першого відомого представника династії князів Острозьких), розглянули життя князя Костянтина (в період від народження до смерті), а також погляд князя на Унію. Крім цього, ми ще розглянули історію внутрішнього життя Київської Церкви до Берестейської Унії, безпосереднє укладення Унії в Римі, а також події які відбулись опісля проголошення Унії.

Для кращого висвітлення теми наша праця складається із двох розділів.

У першому розділі нашої праці ми почали досліджувати родовід Острозьких, але на жаль походження роду до кінця не з'ясоване. Перший розділ побудовано так, щоб назвати всіх відомих представників роду Острозьких, і коротко запізнатись з їхньою біографією. Також ми намагались більш широко представити як виглядало релігійне життя князя Костянтина.

Зокрема, у своєму релігійному житті, князь Костянтин міняв свої позиції дуже часто і різко, перекидаючись з однієї крайності в іншу. Спершу він щиро бажав унії своєї Церкви з Римським Престолом, і сам прагнув допомагати вести переговори з папою.

Князь Костянтин, неодноразово розважаючи над цим питанням, побачив можливості поправити внутрішню ситуацію в своїй Церкві через використання досвіду західних Церков.

Також князь написав лист до папи Григорія XIII, у якому запевняв папу, що за справу об'єднання християнства готовий віддати своє життя.

Ще однією причиною, яка схилила князя Костянтина до унії з Римом це те, що князь гаряче бажав отримати звіттам вчених для Острозької Академії, а це означає, що він бажав підняти освіченість свого народу.

Однією із причин припинення контактів з Римом, була справа переходу у католицизм

його сина Костянтина, з чим він не міг змиритись, і що його вельми засмутило. Він гнівно відреагував на поступок сина, і навіть висловив йому своє прокляття. Також він неодноразово висував претензії католицькій стороні, що вона вчинила «навернення» його сина за його спиною.

Саме ці «вагомні» вище зазначені причини, і той факт, що він мав дещо інше бачення унії, стали причиною його подальшої антиунійної діяльності.

У другому розділі дипломної роботи представлено унійні події в житті Київської Церкви. Ми побачили чим жила наша Церква до укладення унії з Римом, і які історичні події цьому передували.

Також ми розглянули, як саме відбувалось формулювання артикулів унії, і як її сприйняли в Апостольській Столиці. Розглянули як відбувалось проголошення Берестейської Унії в Київській митрополії, і які це мало наслідки для Церкви і держави. Хотіли б зазначити, що Берестейська Унія не є першим починанням духовенства Київської Церкви у бажанні відновити єдність з Апостольською Столицею. Їй передували інші ініціативи, такі як: звернення Київського мит. Кипріяна у 1396 році до Царгородського патріарха з проханням провести на Русі Вселенський Собор для досягнення єдності між Сходом і Заходом; на Соборі в Костанці 1418 року мит. Григорій Цимблак висловився про потребу об'єднання; мит. Київський Ісидор від імені Київської Церкви підписав Флорентійську Унію.

Також хочемо зазначити, що самі творці Берестейської Унії зазначили, що вони не творять нічого нового, і не діють окремо від інших, а лише відновлюють рішення Флорентійського Собору, на якому весь Християнський Схід прийняв рішення про з'єднання з Римським Апостольським Престолом.

Під час написання нашої дипломної праці не виникало серйозних труднощів, проте основною трудностю та проблемою яку ми зустріли під час написання став брак відповідної літератури для висвітлення генеалогічного дерева Острозьких. Щодо висвітлення інших підтем джерельна та допоміжна база була наявною у достатньому обсязі для того, щоб висвітлити обрану тему.

Завершуючи працю, зазначимо, що вона не претендує на вичерпність та повне висвітлення обраної теми. Хочеться вірити, що це дослідження стане поштовхом до зацікавлення даною темою, і що дослідження даної теми поглибиться, і ляже в основу нових наукових досліджень.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I ПОСТАТЬ КОСТЯНТИНА ОСТРОЗЬКОГО, ТА ЙОГО ПОГЛЯД НА ЦЕРКОВНІ СПРАВИ	9
1.1 Походження і родовід Острозьких	9
1.2 Релігійне життя князя та його погляд на Унію	22
РОЗДІЛ II УЧАСТЬ КНЯЗЯ В УНІЙНИХ ПОДІЯХ	32
2.1 Події перед укладенням Унії	32
2.2 Укладення Унії в Римі	36
2.3 Собор в Бересті. Проголошення Унії	44
ВИСНОВКИ	51
ДОДАТОК	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	59